

Välkommen ut i grönskan!

Upptäck naturen i Kristinehamns kommun

Naturområden i Kristinehamn

Strandskogspromenaden

En trevlig avstickare på väg till Varnumsvikens inre eller till Hacklehemsberget är att göra promenaden längs bostadsområdet Strand. Stigen är bred och lättframkomlig.

1 Strandskogen. Skogen längs Strand fungerar som andningshål för alla i bostadsområdet och har länge skötts för att ge en så varierande vandring som möjligt. Här finns björkdungar, svala granskogar, lummiga ädellövsogar, små hållmarker och snåriga partier där djur och fåglar kan röra sig ostört.

Varnumsviksstråket och Järnleden

Järnleden är en 30 km lång vandringsled med öppen mark och vacker utsikt. Här är det lätt att ta sig fram. Du startar i Kristinehamns gästhamn och följer sedan Vänerstranden norrut genom lummiga parker och strandpromenader med fågelrika vassar. Utsikten över Varnumsviken är mycket vacker och ett tips är att stanna och fika längs de stora betade strandängarna i Varnumsvikens inre. Här får både fågelskådare och barnfamiljer en härlig naturupplevelse. Det går att fortsätta härifrån längs den mer kuperade Järnleden ut i skogen mot Älvbron, Niklasdamm och Bergsjön.

2 Sibirien. En liten oas där du promenerar genom gräs- och buskmark med utsikt mot Vänern och hamninloppet. På de tidigare karga gräs- och sandytorna i utfyllnadsområdet har en lågmäld men artrik flora flyttat in. Fjärilarna trivs här och sångare hörs sjunga i vassen och strandbuskagen.

3 Mariebergsparken. Mariebergs park är helt och hållet anlagd, grävd och byggd för hand av patienter och vårdare under översyn av överläkare och trädgårdsmästare i samband med att Mariebergs hospital byggdes 1883. De gamla träden och alléerna är beplantade för en mängd fåglar, insekter och fladdermöss. Ibland kommer nötkräkan på besök och åter av brödtallens frön, och i vassen kan du både se och höra trastsångaren sjunga. Rester av den en gång så imponerande fruktträdgården finns kvar och bjuder på vacker blomsterprakt på våren. Stanna till på caféet vid konst museet, vandra i trädgården, eller vila ögon mot sjön vid fikaborden på stranden. I östra änden av Mariebergsområdet finns den så kallade Galgbacken. Fram till 1640-talet var här vid den forna Galgviken fanns en omlastningsplats för järntransporterna. Härifrån roddes järnet ut till väntande skutor innan stadens hamn etablerades.

4 Varnumsvikens inre. Här kan du besöka stadsbondgården och Österviks kapell, fika på något av caféerna eller vid bord med vidsträckt utsikt över viken. Betande djur går sida vid sida med gäss, tofsvipor och brushanar på stranden, eller vadar ut i vikens vattenspegel varma dagar. Ångarna är en viktig fågellokal, och bra utsiktspunkter är bron vid stadsbondgården, eller fågeltornet på vikens västra sida. Under perioden 1 mars–31 oktober råder fågelskydd på vissa delar av området.

5 Österviksskogen. I ädellövs skogen nära Österviks kapell kan du vandra några hundra meter i ett hav av blåsippor om våren. Längs den lilla stigen genom skogsparteriet finns informationstavlor som beskriver de speciella naturvärdena i den omväxlande ädellövs skogen.

6 Gustavsvik. Njut av en stund av utsikten över viken och den tidigare herrgårds parken med de stora lövträden intill ridhuset. Nere vid strandängarna finns ett fågeltorn. Du kan även börja din vandring längs med Järnleden härifrån – ta vägen genom allen och följ skyltningen.

7 Fornborgen. En av anhaltarna på Järnleden är en fornborg, en dramatisk bergsplatå mitt i skogen. På och runt borgen växer örter, buskar och svamp typiska för bergarten heparit, som är vanlig på berget.

Stenstarundan

En rejäl promenad i den värmländska barrskogen hittar du i skogen nordväst om Kristinehamns centrum. Planer finns på en anslutning mot Järnleden från dessa stigar, men idag är du traska genom obanad skog för att komma dit. Välj det breda motionsspåret eller sök dig ut på den lilla skogsstigen.

8 Stenstalds lövskog. Stenstalds skogen är en fint skiktad lövblandskog. Detta är ett lummigt område med utblickar mot Vänern och en lövskogsmiljö som är vanligare i södra Sverige. På våren finns rikligt med vitsippor och ett rikligt med småfåglar. Skogen är ljus och varierande med örter och gräs i gläntorna. Härifrån kan du ta dig till stigar i skogen på Hacklehemsberget öster om E18 och Järnleden.

9 Hacklehemsberget. En varsamt brukad barrskog, bitvis med höga naturvärden, tar emot utanför staden. Här finns 2 km motionsspår och ytterligare ca 2,5 km skogsstigar. Inslag av löv, hållmarker och sumpskogar gör vandringen varierande, och den svampintresserade hittar mycket att plocka. Bärplockaren kan också få sin skörd. Det finns en stor häxkvast i form av en boll på toppen av en gran i närheten av vattentornet.

Spjutbäcksleden – Varnans bäckdal

Följ Varnan och tillflödet Spjutbäcken ut i skogen. Leden slutar idag i ett vackert biotopskyddsområde omgivet av golfbanor. En förlängning av stigen är på gång och du kan redan idag lätt korsa golfbanan och leta dig vidare ut i skogen härifrån. Detta är troligen en av Kristinehamns lummigaste vandringsleder, genom bäckraviner och fågelrika lövskogar på små gator och cykelvägar, via den gamla mjölkvarnen vid Kärleksforsen och Haga kolonibrädde. Stigen genom själva biotopskyddsområdet är en välspådd och väl trampad skogsstig, med några små branter. Det finns ett bestånd örting i älven och laxtrappor för att hjälpa fisken med vandringen förbi några av de dammar som finns i älven.

15 Järnvägsparken. Järnvägsparken är en av stadens gröna pärlor. Här finns stora löv- och barrträd varav några exotiska som Ginkgo. Parken besöks av en mängd fåglar, en del lite ovanliga än andra som till exempel pärluggla och turkduva. Stora planteringer och sommarblommor drar till sig fjärilar och andra pollinerande insekter och du som vill veta mer om blommornas namn hittar en förteckning över sortimentet vid Palle Pernevis fontän "Bit för bit", mitt i parken.

16 Varnans ravin. En lummig och mycket fågelrik ravin skog där bl.a. mindre hackspett trivs. Bästa utsikten finns på och runt bron där stråket svänger i områdets norra del.

17 Varnans lövskog. Varnan meandrar här på flack mark och skapar ett snårigt paradis för djur och fåglar. Nära E18, finns en liten stig ned till vattnet. Smyg ned och se om kungsfiskaren, som siktats här för några år sedan, dyker upp igen. Öster om cykelvägen finns ett trivsamt område med högväxt barrskog.

18 Varnans biotopskydd med omgivning. I ravin mellan kolonibrädde och golfbanan finns stigar på cirka 3 km på båda sidorna av Varnan. Ravinen är ett tämligen opåverkat område med många intressanta växter och djur. I älven finns det örting och ibland kan man se bäver. Väster om biotopskyddet kan du ströva genom varsamt brukad och varierande skog till en liten ås med hyperitgynnad flora. Läs mer på informationstavlorna som finns i området.

19 Spjutbäcken. Nära Spjutbäckens gård och tidigare bruk finns den ovanliga ormbunken strutträken nere vid älven. Skogen hyser en rik fågelfauna.

Mot Kvarnsälven och Hultet

På väg ut mot Kristinehamns största motionsparområde passerar du både lummiga bäckstränder, bruksmiljöer och högvuxen barrskog. Utanför bostadsområdena övergår cykelvägen i en bred, men ibland något stenig och kuperad, stig. Från gården Hultet kan du söka dig ut på motionsspår i allt från 1-16 km långd och även ta sig på stigar och leder ända upp mot Bergsjön och Busshöjden. Missa inte utsiktspunkten strax söder om E18.

20 Kvarnsälven. De gamla brukmiljöerna runt Kristinehamns hembygdsgård och kvarndammar bjuder på lummiga och lättillgängliga miljöer nära vattnet. Här kan du se forsårla och strömstare, höra sångare, fika på Norrgården och titta på fåren som betar på de gamla ängarna. Stor örting finns i älven.

21 Kaffeberget. Här växer hög och varierande gran- och tallskog runt en kargare bergshätta med gamla grova och knotiga tallar. Det varsamma skogsbruket har gett en relativt ostörd skog, med rikligt fin skogskänsla och utrymme för många olika djur och växter, bl.a. en artrik svampflora.

22 Hultets skogen. Även detta är en till stora delar varsamt brukad skog, med både många och långa motionsspår med fin skogskänsla. Flera av spåren klättrar upp på Hulthöjden och är bitvis branta. I skogen finns skidspår på vintern och på höstarna rör sig bär- och svamplockare i markerna, tillsammans med bl.a. älg och tjäder.

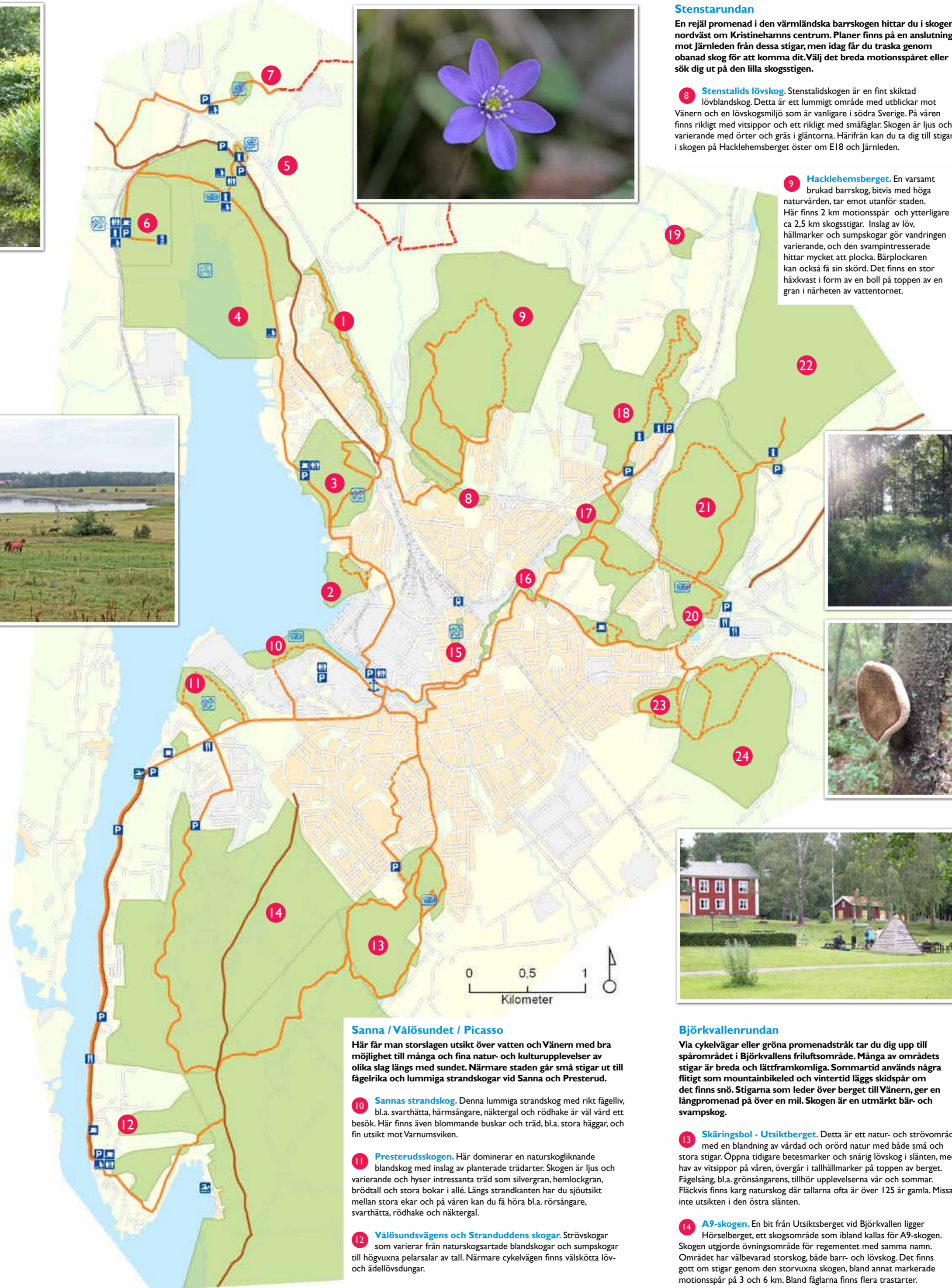

Harbergstrastugan – Sättrastugan

För en smidig skogs promenad ska du söka dig till ridstigarna och de små grusvägarna på Harberget, eller på en längre vandring, vidare till Sättrastugan (ytterligare 4 km, enkel väg). Här kan du vintertid åka pulka och längdskidor, eller grilla på jordningställda platser.

23 Asens skogen. En liten område med tydlig skogskänsla. Här finns det naturskogsartad, grandminerad barrskog och varierande blandskog, med storskogens fågelliv. De öppna ängarna ramar in skogen på ett trevligt sätt.

24 Harberget. På Harberget växer en öppen, talldominerad barrskog, som sköts genom traditionellt skogsbruk. Längs stigen mot Sättrastugan finns områden med större skogskänsla.

Sanna / Vålösundet / Picasso

Här får man storslagen utsikt över vatten och Vänern med bra möjlighet till många och fina natur- och kulturupplevelser av olika slag längs med sundet. Närmare staden går små stigar ut till fågelrika och lummiga strandskogar vid Sanna och Presterud.

10 Sannas strandskog. Denna lummiga strandskog med rikt fågelliv, bl.a. svarthätta, härmsångare, näktergal och rödhake är väl värd ett besök. Här finns även blommande buskar och träd, bl.a. stora häggar, och fin utsikt mot Varnumsviken.

11 Presterudsskogen. Här dominerar en naturskogliknande blandskog med inslag av planterade trädarter. Skogen är ljus och varierande och hyser intressanta träd som silvergran, hemlockgran, brödtall och stora bokar i allé. Längs strandkanten har du sjusjukt mellan stora ekar och på våren kan du få höra bl.a. rörsångare, svarthätta, rödhake och näktergal.

12 Vålösundsvägens och Stranduddens skogar. Strövsogar som varierar från naturskogsartad blandskog och sumpskogar till högvuxna pelarsalar av tall. Närmare cykelvägen finns välsköta löv- och ädellövsdungrar.

Björkvallenrundan

Via cykelvägar eller gröna promenadstråk tar du dig upp till spårområdet i Björkvallens friluftsområde. Många av områdets stigar är breda och lättframkomliga. Sommartid används några flitigt som mountainbikeled och vintertid läggs skidspår om det finns snö. Stigarna som leder över berget till Vänern, ger en långpromenad på över en mil. Skogen är en utmärkt bär- och svampskog.

13 Skäringsbol - Utsiktberget. Detta är ett natur- och strövområde med en blandning av vårdad och orörd natur med både små och stora stigar. Öppna tidigare betesmarker och snårig lövskog i slänten, med hav av vitsippor på våren, övergår i tallhållmarker på toppen av berget. Fågelsång, bl.a. grönårsångarens, tillhör upplevelserna vår och sommar. Fläckvis finns karg naturskog där tallarna ofta är över 125 år gamla. Missa inte utsikten i den östra slänten.

14 A9-skogen. En bit från Utsiktberget vid Björkvallen ligger Hørselberget, ett skogsområde som ibland kallas för A9-skogen. Skogen utgjorde övningsområde för regementet med samma namn. Området har välbevarad storskog, både barr- och lövskog. Det finns gott om stigar genom den storvuxna skogen, bland annat markerade motionsspår på 3 och 6 km. Bland fåglarna finns flera trastarter.

Naturområden utanför Kristinehamn

1 Kummelön. Kummelön är troligen kommunens och länets mest populära naturreservat. Här finns lindar och ekar av imponerande storlek, en ymnig värfloa med vitsippor, blåsippor och ett rikt fågelliv. Är du fågelintresserad så är ett tips att stanna till vid raststugan och utsiktsplatsen med god utsikt över Ölmeviken - en av länets bästa fågellokal. När det är islossning på Vänern är det mycket gäss och änder i området. I maj kommer flera arter av sångare och hackspettar. En och annan havsörn kan dyka upp! Vissa vintrar lägger länsstyrelsen ut åtel på viken för att locka till sig örn från sjön.

Öar i Vänern

Vänerskärgården är unik och växtligheten varierar. Vissa öar och stränder är karga med hållmarkskarakteristik och andra är frodiga med stort utbud av örter och skog. Faunan präglas kanske mest av fågellivet, som fisktärnor, trutar, mäsar, strandskator, fiskgjusar och havsörnar. Längs den vackra bilvägen söder om Kristinehamn finns goda möjligheter att uppleva Vänern från land. Eller så kan du ta en tur till någon av öarna i skärgården.

- 2 Saxholmen.** En medeltidsborg inbyggd i lummig naturskog.
- 3 Långön.** Fina badklippor och stigar i orörd natur.
- 4 Älvön.** Skogsklädd ö med fina badklippor och stigar.
- 5 Vålön - Sibberön.** Ett tips är att åka till Vålön och följa den utmärkta leden (4 km) vidare till Kalvön och Sibberön. Öarna har broförbindelse.

6 Älvbron. Älvbron vid Varnan var ursprungligen ett mindre bruk med stångjärnsnsmide. Kring Älvbrons forna stångjärnsnsmide är vegetationen idag lummig och du kommer in i en sal med asp, klibbal, björk, hägg och kornell! Stanna vid stenarna, den brusande forsen, och känn historiens vingslag.

7 Niklasdamn. Vid Niklasdamn fanns en gång ett stångjärnsbruk intill Varnan. Idag finns bara ruiner av kvar inne bland vegetationen av det som en gång var en stor arbetsplats som producerade åtskilliga ton järn. Besök gärna den gamla engelska parken norr om dammen.

8 Stora Vilången. Naturreservatet. På holmar och uddar vid sjön kan du hitta riktigt grova, flerhundraåriga tallar. Gamla vresiga tallar i olika nedbrytningsstadier gynnar flera sällsynta arter. På Rutön finner du den äldsta och mest naturskogslika skogen. Denna tätortsnära naturskog är en liten pärla i ett övrigt brukat landskap. Här finns även stenåldersboplatser. Den gamla vandringleden genom reservatet löper genom en mosaik av myrar och fastmark, brukad skog och naturskog. Det är ett passande reservat för friluftsliv, t.ex. fiske och skridskoåkning, och området har några iordningställda eldstäder.

9 Gockö. Långgrund strandremsa i morgonsolen vid den vackra sjön Vismen

10 Vismen. Vismen är en skogssjö där man bl.a. kan njuta av fågelliv och bra fiskevatten. Bilvägen längs västra stranden bjuder på vacker utsikt och en lägningsplats för båt finns vid parkeringen (Fiskekort krävs).

11 Karabykullarna. Karabykullarna är en bergshöjd med några mindre toppar som når ca 145 meter över havet. Karabykullarnas berggrund utgörs av Kristinehamnsgranit och parallella stråk av hyperit i nord-sydlig riktning. Hyperitens motståndskraft mot erosionen har gett upphov till de markerade höjderna. I berget kan man se Kristinehamns geologi avbildad på ett spännande sätt.

12 Blomsterhultsmossen. Strax söder om Björneborg ligger den här mossen som är ett fint våtmarksområde med högmossa, randskog, laggkärr och myrholmar ovanliga för sydöstra Värmland. Området är ett tidigare domänreservat från 1937 och innehåller även stenåldersboplatser. Här kan du hitta flera arter som är beroende av större opåverkade naturområden för sin överlevnad, som t.ex. vedtrappmossa och långflikmossa.

13 A9 skogen. På f.d. övningsområdet söder om Jutviken och Björkullen ligger ett stort skogsområde med mängder av små grusvägar, stigar och torpruiner. Längs med vattnet finns några platser med bra utsikt över Vänern som det både går att vandra, cykla och köra bil till.

14 Hults hamn. En udde med utsikt över en grund Vänerвик samt Vänern. Det är en bra lokal för sjöfåglar, labbar, mäsåglar och vadare, främst under våren. Många av fåglarna går även ner och rastar utanför Hults hamn innan de fortsätter sin färd norrut. Stora flockar av lommar, doppingar, sjöorrar, svärtdor och ejdrar kan ses rasta.

15 Baggerud. Ett vackert strandområde vid Vänern med bad- och campingplats, med både en skyddad sandstrand, stora sanddyner och klippstränder. I anslutning till enbuskmarken i sydväst finns en mycket gammal ek. För fågelskådning är Baggerud som bäst under våren. Här passerar sjöfåglar, labbar, mäsåglar och vadare på väg mot nordligare breddgrader. Fin utsikt över Vänern. Isättningsramp för trolldfiske

16 Dyrön. (Vandring: 5,4 km) Dyrön är ett relativt nytt naturreservat och ligger vid kommunens sydspets mot Vänern med en fantastisk utsikt över sjön. Reservatet består av ca 200 hektar mark och lika mycket vatten. Här finns bland annat dramatiska stränder, ett rikt fågelliv och vackert småskaligt jordbruk med anor från 1500-talet. Du kan se både fiskgjuse och storlom samt en och annan havsörn på tillfälligt besök. Även en del ovanliga arter kan synas här, som t.ex. mindre hackspett, stjärtnes, entita och stenknäck.

17 Nötön-Äråsviken. (Vandring: 3x5,5 km) Längst ner i Värmlands sydöstra del ligger naturreservatet Nötön/Äråsviken. Det flacka landskapet med många slingrande åsar bildar en mosaik av olika naturtyper, och områdets ändmoräner anses vara bland de vackraste i landet. De bildades då inlandisen drog sig tillbaka norrut för ca 10 000 år sedan. Området präglas av en rik insektsfauna - många bedömer Nötöreservatet som länets främsta lokal för sällsynta insekter. Bland fjärilarna finns den städliga och färggranna makaonfjärilen. Bland fåglarna i våtmarksområdet förekommer rördrom, sothöna, brunand, vigg, trana, skäggdopping, brun kärrhöck, fiskgjuse och trastsångare.

18 Kilsvikens inre. (Vandring: 1-2 km) Kilsviken är berömt för sitt rika fågelliv, och bedöms som en internationellt värdefull rastlokal för våtmarksfåglar! Bästa studeras fågellivet från reservatets fågeltorn. Härifrån kan du få se allt från stora skaror änder, gäss och vadare till havsörn. Under perioden 1 mars-15 september är det tillträdesförbud i större delen av reservatet. Fågeltorn och stigar berörs ej av förbudet.

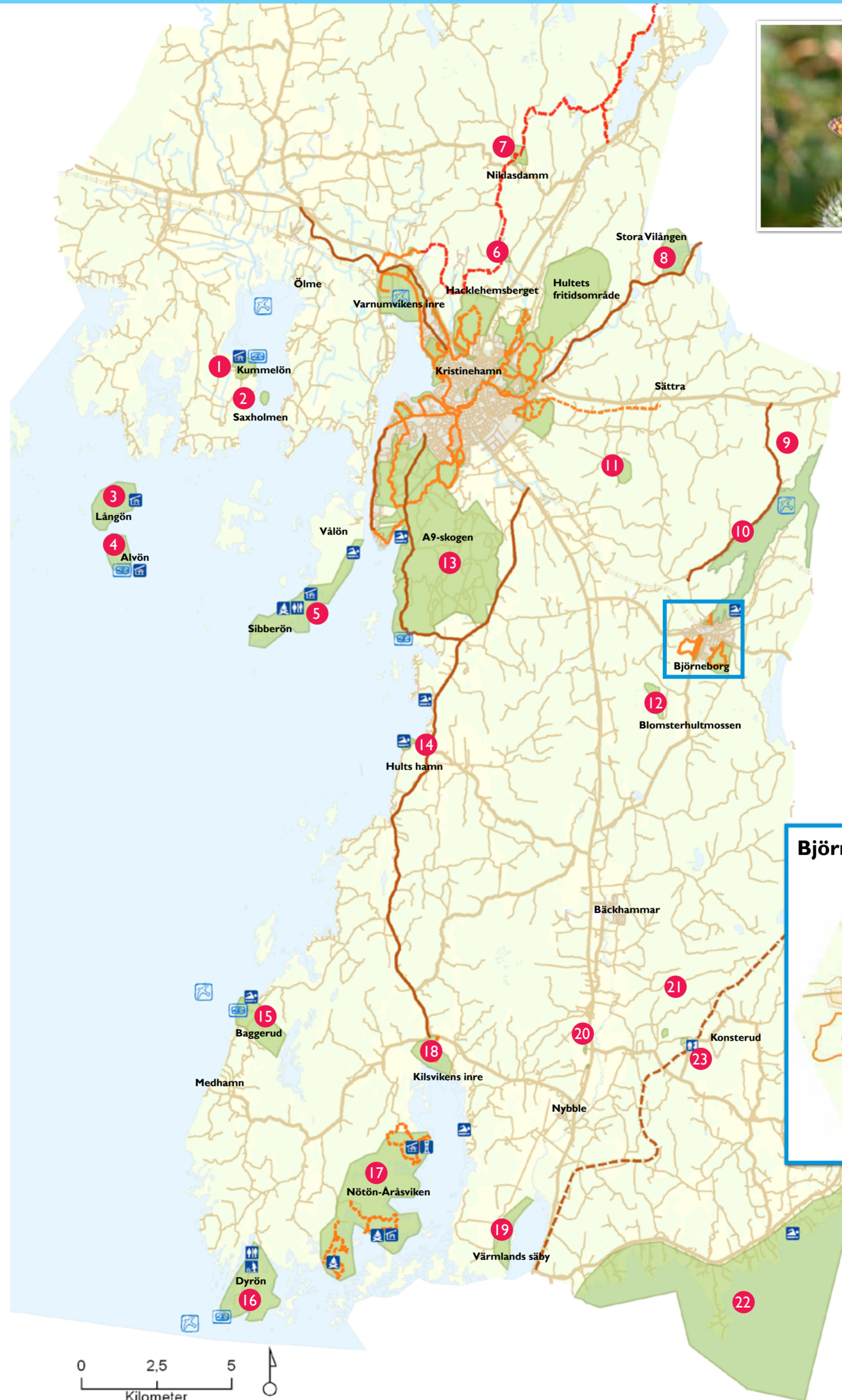
19 Värmlands Säby. (Vandring: 5,5 km) Här kan du vandra i en anrik och artrik hagmark med mäktiga ekar. Denna tidigare skärgård har många intressanta spår, från såväl inlandisen som järnåldern. Värmlands Säby har också ett rikt fågelliv, många insektsarter och lavar. I Värmlands Säby-reservatet finns en växling av naturtyper som: ädelövkogor, hagmarker, lövsumpskogar, torrängar och strandängar. Här finns ett rikt fågelliv. Utöver fågelarter som mindre hackspett, stenknäck och nötkräka finns i de gamla ädelövräden många utrotningshotade insekter. Inte långt från reservatet står den gamla Säbyeken, ett enormt jätteträdd med ca 8 meters omkrets.

20 Visnumsåsen. I än Vismans dalgång ligger små grusåsar, delar av rullstensåsen Visnumsåsen, strax väster om väg 26. På flera av dem finns gravfält från järnåldern varav ett par går lätt att nå från vägen. Den fridlysta backsippan (*Anemone pulsatilla*) blommar i april-maj på torrängarna vid Sommersta, den södra av de två åsarna.

21 Konsteruds domänreservat. Här ligger två äldre s.k. domänreservat. De har både gamla granar och gamla tallar i olika nedbrytningsstadier som gynnar flera sällsynta arter. Här trivs allt från mossor och lavar, svampar och insekter till en mångfald av fåglar. Många gamla träd är beklädda av hänglavar. Stormen vintern 2004 gav många vindfällen som i sin tur gynnar insekter och fåglar. Var extra försiktig i dessa delar av reservatet.

22 Skagern. (Vandring: 115 km, Skagern runt) Skagern, på gränsen mot Västra Götaland, är en naturskön sjö med klara badvatten och lummiga vikar. Runt sjön finns en rid- och vandringssled (Skagern runt) anlagd, delvis längs den gamla pilgrimsleden till Nidaros i Trondheim.

23 Konsterud. Här finns en drosselbana. Väg att trampa norrut mot Degerfors eller söderut mot Gullspång. Längs drosselbanan kan du titta på det rika djurlivet med älg, rådjur, bäver, tjäder och häckande tranor. Och kanske lo om turen är framme. Vid Mosstorp finns en rastplats och i närheten av den en kort vandringssled till sjön Däveln där du kan bada och fiska (fiskekort krävs). Du passerar även mycket nära den vackra högmossen Stormossen Mickelsrud. Den är en av de mest värdefullaste myrarna i Sverige.

Visman / Vismenslingorna
(Vandring: 1,5 resp 0,5 km) Längs älven Visman i Björneborg kan du välja det lättframkomliga motionsspåret på äns västra sida, eller den slingrande skogsstigen genom nyckelbiotopen på dess östra sida och komma tillbaka via cykelvägen. En stig går också parallellt med sjön Vismens strand.

24 Nyckelbiotopen vid Visman hyser en lummig lövskog med en artrik och näringskrävande flora. Bl.a. finns skogskaprifol, hassel, gökärt, dunörter och skogsviol.

25 En lummig nyckelbiotop som ligger vid Vismens strand. Ett tak av höga, utbredda lövkronor varvas med örtvegetation och buskage till luffiga "rum" i skogen. Nejlikrot, hallon och dagglåpa är vanliga arter.

Karisäng-spåren
(Vandring: 2,5 km) Karisäng är ett populärt rekreationsområde med ett nät av motionsspår.

26 Karisäng. Frodig, bitvis naturskogsartad granskog med små vattendrag som rinner genom den mossklädda marken.

Teckenförklaring

- Fågellokal
- Trädflora
- Utsikt
- Kristinehamns gästhamn
- Badplats
- Resecentrum
- Dressinstation
- Parkering
- Vindskydd/raststuga
- Toalett
- Eldplats
- Rastplats
- Cafe
- Cafe/mat
- Fågeltorn
- Information
- Järnländens fortsättning
- Mindre/kuiperad stig
- Större stig/spår
- Vacker bilväg
- Dressinbana
- Naturområden

© Lantmäteriet
Foton är tagna av Lars-Peter Jansson och Johanna Bengtson
Omslagsfoto: kommunens bildbank
Texter: Johanna Bengtson, Camilla Eriksson & Stefan Johansson

Mer information om naturreservat finns på länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se

Kom ihåg Allemansrätten!
www.naturvardsverket.se

kristinehamn.se